

Paimionjoki – matka mullasta merelle

3. Ennallistamalla kohti luonnontilaa

Mistä videossa on kyse?

Videolla Valonian Eemeli Huhta kertoo, millainen luonnontilainen joki on ja miten ihmiset ovat muuttaneet jokia ja koskia omiin tarpeisiinsa. Videolla tutustutaan myös jokien kunnostamiseen ja ennallistamiseen sekä siihen, miksi ne ovat tärkeitä luonnolle. Lisäksi opitaan, mitä EU:n ennallistamisasetus tarkoittaa virtavesien kannalta.

3. Ennallistamalla kohti luonnontilaa

Videolla esiin tulevat kysymykset

1. Minkälainen on luonnontilainen joki? (0:00:45)
2. Miksi jokia kunnostetaan? (01:21)
3. Miten valuma-alueella tehty kuivatus vaikuttaa jokeen? (02:10)
4. Mitä EU:n ennallistamisasetus tarkoittaa? (02:25)
5. Miten koskia kunnostetaan? (02:57)
6. Minkälainen on Suomen virtavesien tila? (03:27)
7. Mitä hyötyä koskien kunnostamisesta on? (04:04)

3. Ennallistamalla kohti luonnontilaa

Katso video ja keskustelkaa

Katsokaa videosarjan kolmas osa ja keskustelkaa siitä alla olevien kysymysten avulla. Video on kestoltaan noin 5 minuuttia. Voitte katsoa videon kahteen kertaan ja toisella katselukerralla pysäyttää videon aina merkityn kellonajan kohdalla.

1. Minkälainen on luonnontilainen joki? (00:45)

1. Minkälainen on luonnontilainen joki? (00:45)

Videon vastaus

Luonnontilainen joki on monimuotoinen ja vaihteleva. Siellä on erikokoisia kiviä, soraikkoja ja luonnollisia virtausalueita. Joen vesi on puhdasta, ja sen varrella kasvaa usein vanhaa puustoa. Myös jokeen kaatuneet puut ovat tärkeä osa luonnontilaista jokea.

Syventävä tieto

Luonnontilaisessa joessa on paljon erilaisia elinympäristöjä. Kivet, soraikot ja virtaavat kosket tarjoavat suojaa sekä lisääntymispaikkoja kaloille ja pohjaeläimille. Joen varren puusto varjostaa vettä, ja jokeen kaatuneet puut luovat uusia elinpaikkoja monille eliöille. Näiden ominaisuuksien ansiosta luonnontilainen joki ylläpitää rikasta lajistoa.

2. Miksi jokia kunnostetaan? (01:21)

2. Miksi jokia kunnostetaan? (01:21)

Videon vastaus

Jokia kunnostetaan, koska ihmiset ovat muuttaneet niitä omiin tarpeisiinsa. Jokia on padottu energiantuotantoa varten, ja niiden uomia on muokattu esimerkiksi veneilyä ja tukkien uittoa varten. Nämä muutokset ovat heikentäneet jokien luonnollisia ominaisuuksia.

Syventävä tieto

Jokien muuttaminen on vaikeuttanut monien kalojen ja muiden vesieliöiden elämää. Kunnostuksilla pyritään palauttamaan joen luonnollisia piirteitä ja parantamaan eliöiden elinympäristöjä. Samalla voidaan helpottaa kalojen liikkumista ja lisääntymistä.

3. Miten valuma-alueella tehty kuivatus vaikuttaa jokeen? (02:10)

3. Miten valuma-alueella tehty kuivatus vaikuttaa jokeen? (02:10)

Videon vastaus

Valuma-alueella tehdyt kuivatukset nopeuttavat veden kulkeutumista jokeen. Tämä voi voimistaa tulvia ja tehdä kuivista jaksoista entistä kuivempia.

Täsmennys

Normaalisti maaperä, kasvillisuus ja suot pidättävät vettä ja vapauttavat sitä vähitellen jokeen. Kun alueita kuivataan, vesi kulkee jokeen nopeammin. Tällöin tulvat voivat voimistua ja kuivina aikoina vettä voi olla tavallista vähemmän. Samalla jokeen voi kulkeutua enemmän maa-ainesta ja ravinteita.

4. Mitä EU:n ennallistamisasetus tarkoittaa? (02:25)

4. Mitä EU:n ennallistamisasetus tarkoittaa? (02:25)

Videon vastaus

EU:n ennallistamisasetuksen tavoitteena on pysäyttää luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen ja parantaa luonnon tilaa. Asetuksessa on tavoitteita eri elinympäristöjen ennallistamiseksi, ja virtavedet ovat yksi niistä. Suomessa käytöstä poistuneita patoja ja muita vaellusesteitä on tarkoitus tunnistaa ja niiden poistamista edistää.

Syventävä tieto

Ennallistaminen tarkoittaa luonnon palauttamista luonnontilaisempaan suuntaan. Virtavesissä se voi tarkoittaa esimerkiksi vaellusesteiden poistamista ja jokien elinympäristöjen kunnostamista. Tavoitteena on auttaa lajeja ja parantaa luonnon monimuotoisuutta.

5. Miten koskia kunnostetaan? (02:57)

5. Miten koskia kunnostetaan? (02:57)

Videon vastaus

Koskia kunnostetaan palauttamalla niihin luonnollisia ominaisuuksia. Koskeen voidaan lisätä kiviä ja soraa sekä parantaa kalojen ja muiden eliöiden mahdollisuuksia liikkua jokea pitkin. Kunnostuksissa hyödynnetään usein tietoa siitä, millainen koski oli ennen ihmisen tekemiä muutoksia.

Syventävä tieto

Monia koskia on aikanaan muutettu tukkien uittoa tai vesivoimaa varten. Kunnostuksissa pyritään palauttamaan koskien monimuotoisuutta lisäämällä esimerkiksi kiviä ja kutasoraikkoja sekä poistamalla esteitä. Näin kalat ja muut vesieliöt saavat parempia elinympäristöjä.

6. Minkälainen on Suomen virtavesien tila? (03:27)

6. Minkälainen on Suomen virtavesien tila? (03:27)

Videon vastaus

Monien Suomen virtavesien tila on heikentynyt ihmisen toiminnan seurauksena. Useat virtavesielinympäristöt ovat nykyisin uhanalaisia. Erityisen uhanalaisia ovat Etelä-Suomen savisameat virtavedet.

Syventävä tieto

Virtavesien tilaa ovat heikentäneet muun muassa jokien perkaaminen, patoaminen sekä maa- ja metsätaloudesta tuleva kuormitus. Nämä muutokset ovat vähentäneet monien lajien elinympäristöjä ja muuttaneet jokien luonnollisia ominaisuuksia.

7. Mitä hyötyä koskien kunnostamisesta on? (04:04)

7. Mitä hyötyä koskien kunnostamisesta on? (04:04)

Videon vastaus

Kunnostuksilla voidaan lisätä elinympäristöjen monimuotoisuutta ja luoda parempia olosuhteita kaloille ja muille vesieliöille. Kunnostuksilla on havaittu olevan myönteisiä vaikutuksia eliöstöön. Koskien kunnostaminen on kuitenkin vain yksi osa virtavesien hoitoa.

Syventävä tieto

Koskien kunnostaminen voi lisätä kalojen lisääntymisalueita, parantaa eliöiden liikkumismahdollisuuksia ja monipuolistaa jokiluontoa. Jotta vesistön tila paranisi pitkällä aikavälillä, on tärkeää huolehtia myös koko valuma-alueesta ja vähentää jokeen kohdistuvaa kuormitusta.

Huomio

Joki ei ole irrallinen osa luontoa, vaan osa laajempaa kokonaisuutta. Joen tilaan vaikuttavat sekä joessa tehtävät kunnostukset että se, mitä tapahtuu koko valuma-alueella. Siksi virtavesien suojelussa tarvitaan sekä jokikunnostuksia että luonnon hyvää hoitoa joen ympäristössä.

